

DOSSIER DIDÀCTIC

EXPOSICIÓ:

**"CENT ANYS D'HISTÒRIA DE
COLLBLANC-LA
TORRASSA"**

L'Hospitalet, novembre de 2002

DOSSIER DIDÀCTIC EXPOSICIÓ:

"CENT ANYS D'HISTÒRIA DE COLLBLANC - LA TORRASSA"

L'objectiu de l'exposició és explicar de forma breu i amena els trets més significatius, els que l'han conferit una personalitat pròpia, a Collblanc-La Torrassa i la seva evolució al llarg dels darrers 100 anys.

L'exposició està estructurada en dos parts diferenciades, però estretament relacionades:

□ L'evolució de l'espai físic:

Distribuïda en dos àmbits:

- El primer és una breu evolució dels barris des dels primers vestigis fins a l'actualitat mitjançant fotografies i altres documents.
 - Dos barris i una mateixa història (1902-1957)
 - Del "desarrollismo" al Pla Integral de Collblanc-La Torrassa
- El segon és un recorregut per Collblanc-La Torrassa en fotografies sense identificar per estimular que els visitants intentin reconèixer què és i on es troba cada espai.

□ Les activitats de les persones que hi viuen i treballen.

Aquesta part de l'exposició destaca els trets més significatius de l'activitat realitzada pels veïns i veïnes del barri. Està dividida en diferents apartats:

- La història de dos barris: Collblanc-La Torrassa.
 - El treball.
 - La lluita social i sindical i l'activitat política.
- La construcció de la societat moderna: L'associacionisme esportiu.
- Cultura i esbarjo per a tothom: L'associacionisme cultural.
- La festa: Entre tots ho farem tot.
- Els veïns i les veïnes. Els protagonistes d'un barri molt actiu.

Aquest dossier didàctic està pensat per tots els estudiants, especialment per ser utilitzat pel professorat de les escoles del barri i adreçat als estudiants de secundària. Hem pensat que pot ser un bon instrument per aprofundir en el coneixement de l'entorn per part dels alumnes i també ser una primera activitat, per fer després una descoberta del barri durant un passeig a peu per d'itinerari proposat en l'àmbit "coneixes el teu barri?".

Naturalment, per treure més profit de la visita a l'exposició i la ruta a peu són necessaris uns coneixements previs per part dels alumnes. Són els següents:

- ❑ Saber localitzar els barris dins del plànol de la ciutat i en relació a Barcelona i el Baix Llobregat.
- ❑ Saber què és la Revolució Industrial.
- ❑ Saber què va significar el creixement de Barcelona i el seu entorn als inicis del segle XX.
- ❑ Saber què són les onades migratòries.
- ❑ Saber què va passar durant la II República, la Guerra Civil i la dictadura de Franco.
- ❑ Saber quina va ser l'activitat política d'oposició al règim franquista fins l'adveniment de la democràcia.
- ❑ Saber que són el moviment sindical, el moviment veïnal i els partits polítics.

Els objectius didàctics de la visita a l'exposició i de la ruta a peu són els següents:

- ❑ Conèixer la formació dels barris, els límits naturals, els tipus de construcció, el patrimoni arquitectònic, les comunicacions i les relacions amb el seu entorn.
- ❑ Conèixer l'evolució de l'activitat industrial i el treball.
- ❑ Conèixer la importància de la immigració en la formació de Collblanc-La Torrassa al llarg d'aquests anys i a l'actualitat.
- ❑ Conèixer la importància del moviment anarquista, les col·lectivititzacions i de les lluites veïnals i polítiques.
- ❑ Conèixer les formes de vida, les relacions i les activitats d'esbarjo dels veïns i de les veïnes.
- ❑ Conèixer la gran activitat associativa, esportiva i cultural, de Collblanc-La Torrassa al llarg de la història.
- ❑ Conèixer els projectes de futur per Collblanc-La Torrassa

Per fer més profitosa i interessant aquesta activitat us proposem una sèrie de lectures prèvies que facilitaran adquirir els coneixements mínims abans de la visita a l'exposició.

Són les següents:

Història de l'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur.

Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Ajuntament de l'Hospitalet i CEL'H, 1997:

SEGLE XX

Pàgines 139 - 164

(25 pàgines)

Temes: Població i territori; L'Hospitalet dels anys trenta; Evolució de la població. Anàlisi 1965 i 1986; L'evolució econòmica; Del principi de segle fins als anys cinquanta; Dels anys seixanta fins a la dècada dels vuitanta;

Pàgines 164 - 194

(30 pàgines)

Temes: Evolució política i social fins a 1939; La dictadura de Primo de Rivera a l'Hospitalet; El primer ajuntament republicà; La Guerra Civil; La postguerra, el franquisme (1939-1951); Les noves autoritats locals. El poder local; Els focus de resistència; La vida cultural i associativa;

Pàgines 194 - 217

(23 pàgines)

Temes: La dècada dels cinquanta; Els primers conflictes socials; El moviment obrer i popular (1958-1973); El clergat de base i les parròquies en el desenvolupament del moviment obrer i popular; L'oposició política i ciutadana (1967-1977); Oposició política i moviment ciutadà.

Pàgines 217 - 240

(23 pàgines)

Temes: De la transició a la democràcia; El sindicalisme i la transició; Conflictivitat i repressió; Crisi econòmica i mobilitzacions; Activitat política i ciutadana a l'etapa democràtica (1977-1983); El desenvolupament de la democràcia a la ciutat; Epíleg 1983-1990.

Una possibilitat és fer grups d'alumnes que preparin els diferents blocs temàtics, extraient tota la informació sobre Collblanc-La Torrassa existent als texts proposats i fer de guies de la visita aportant informació extra a la facilitada per l'exposició.

La visita es complementa amb unes fitxes didàctiques que contenen preguntes sobre el contingut de l'exposició i imatges de Collblanc-La Torrassa que s'han d'identificar, explicar i raonar. Són les següents:

Fitxa 1: Coneixement físic de Collblanc-La Torrassa.

Fitxa 2: L'ocupació de l'espai: De camps de conreu a fàbriques, bòbiles i mercats.

Fitxa 3: L'activitat industrial, el treball, el comerç i les comunicacions.

Fitxa 4: Les onades migratòries i els orígens de la població.

Fitxa 5: El creixement dels barris: Els habitatges, la tipologia constructiva, edificis de Ramón Puig Gairalt i patrimoni arquitectònic de Collblanc-La Torrassa.

Fitxa 6: La II República i la Guerra Civil a Collblanc-La Torrassa.

Fitxa 7: L'activitat política, el moviment sindical i les lluites veïnals durant el franquisme.

Fitxa 8: Transició política i adveniment de la democràcia.

Fitxa 9: Les activitats esportives, culturals, festives i d'esbarjo. Oci i esbarjo a Collblanc-La Torrassa.

Fitxa 9: La problemàtica actual de Collblanc-La Torrassa i els projectes de futur.

Fitxa 10: Ruta a peu per Collblanc-La Torrassa.

DOSSIER DIDÀCTIC

EXPOSICIÓ:

**"CENT ANYS D'HISTÒRIA DE
COLLBLANC-LA
TORRASSA"**

**ANNEX:
FITXES DIDÀCTIQUES**

FITXA 1: CONEIXEMENT FÍSIC DE COLLBLANC-LA TORRASSA

- L'any 1902 al Ple de l'ajuntament en va presentar i aprovar un pla d'urbanització d'una zona a l'entorn de la casa anomenada "La Torrassa". Qui era el promotor d'aquest pla?

□ L'Ajuntament de l'Hospitalet..... ☐

□ Uns promotors privats..... ☐

- La "Torre Llampant" encara existeix i està protegida per ser considerada part del patrimoni arquitectònic de l'Hospitalet.

En quin carrer està?

.....
.....

- Quin carrer és el límit a llevant de Collblanc-La Torrassa?

.....

- Quina funció tenien i on estaven emplaçats els antics burots de Collblanc?

.....
.....
.....

- L'Hospitalet té dues zones geogràfiques molt diferenciades. En quina es troba Collblanc-La Torrassa?

.....

- Quan es va inaugurar i quins barris uneix el Pont d'en Jordà?

.....
.....

- Com es diu actualment l'antic carrer Romanins?

.....

FITXA 2: L'OCUPACIÓ DE L'ESPAI: DE CAMPS DE CONREU A FÀBRriques, BÒBILES I MERCATS.

- A principis de segle XX a la zona de La Torrassa hi havia casetes amb jardinet i terres de conreu. Què es conreava?

.....

- Quin esdeveniment internacional va provocar un canvi molt important en la fisonomia de Collblanc-La Torrassa? Perquè? Raona la teva resposta.

.....

.....

.....

.....

- Els pagesos anaven a vendre directament els seus productes a l'antic mercat de Collblanc, on estava emplaçat?

.....

La Torre Barrina és un dels edificis declarat patrimoni arquitectònic de l'Hospitalet. On està ubicat? Quina funció té ara?

.....

.....

.....

.....

.....

- El creixement de Barcelona i la industrialització implicà que a Collblanc la creació de bòbiles i fàbriques de productes químics, en molts casos, nocives per a la salut. Perquè es va instal·lar a Collblanc?. Raona la teva resposta.

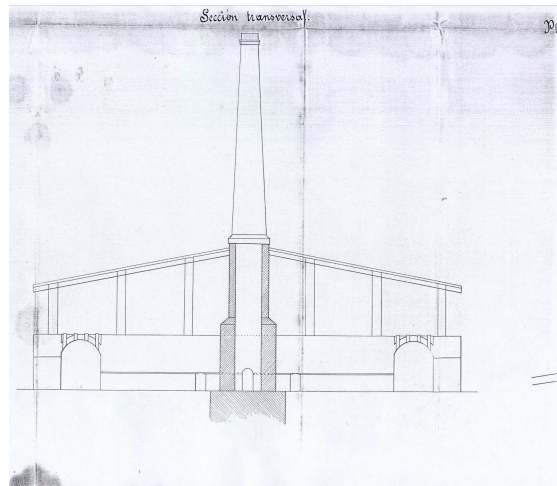
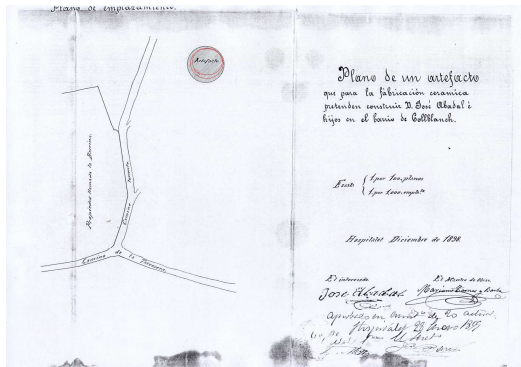
.....

.....

.....

FITXA 3: L'ACTIVITAT INDUSTRIAL, EL TREBALL, EL COMERÇ I LES COMUNICACIONS.

- ❑ Què fabricaven els anomenats "artefactes"?

- ❑ Durant els anys 20 i 30 a Collblanc hi havia bòbiles, fàbriques de rajoles, fàbriques de vidre, fàbriques d'adobs per la pell, però la major part dels veïns treballaven fora la ciutat. On?

- ❑ El Metro arribà a l'Hospitalet a través de la Línia 1. La primera estació va ser la de Sta. Eulàlia. El pont de La Torrassa va facilitar l'accés als veïns i veïnes de Collblanc-La Torrassa. Quin any es va inaugurar el metro? i el pont?

- ❑ El transport públic intern va arribar tard. La comunicació amb els altres barris de l'Hospitalet es va fer amb bus. Quina empresa feia aquest servei?

- ❑ El nord del barri es comunicava amb Barcelona amb el tramvia que tenia el final de trajecte a la Ctra. de Collblanc. L'any 1969 es va inaugurar la nova estació de metro de la línia 5. Com es deia inicialment aquesta estació?

FITXA 4: LES ONADES MIGRATÒRIES I ELS ORÍGENS DE LA POBLACIÓ.

- L'any 1930 el 77,89% de la població de l'Hospitalet eren nascuts fora de Catalunya. Quins eren els llocs de procedència majoritaris?

.....
.....

- L'onada migratòria dels anys 20 i 30 va significar que els veïns i veïnes de Collblanc-La Torrassa representessin el 56,3% del total. Quina era la població de l'Hospitalet l'any 1930?

.....

- Collblanc-La Torrassa tenia un sobrenom pel seu gran volum de població immigrada. Quin era aquest nom?

.....

- En quina dècada es va produir la segona onada migratòria a l'Hospitalet?

.....

- Quin va ser l'increment de població a Collblanc-La Torrassa?

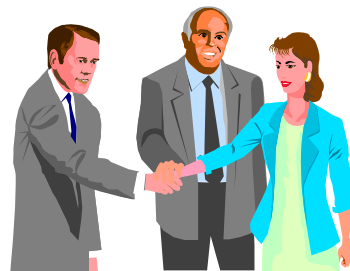
.....

- Quin eren els llocs de procedència de la població de la segona onada migratòria?

.....
.....

- Actualment arriben a Collblanc-La Torrassa nous veïns i veïnes que procedeixen d'altres països. D'on són?

-
-

**FITXA 5: EL CREIXEMENT DELS BARRIS: ELS HABITATGES,
LA TIPOLOGIA CONSTRUCTIVA, EDIFICIS DE RAMÓN PUIG
GAIRALT I EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE COLLBLANC-
LA TORRASSA.**

- Als anys 30 arriben un gran nombre de nous habitants a Collblanc-La Torrassa que viuen en les casetes de corredor, anomenades "pasillos". Indica l'adreça actual de dos d'aquests "pasillos".

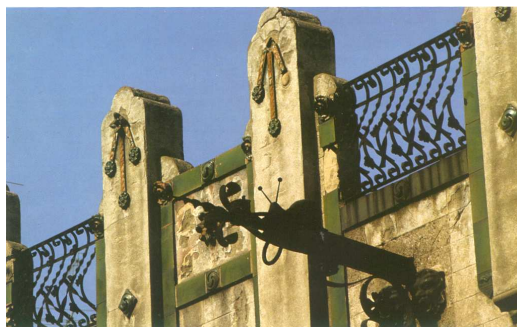
.....
.....

- Durant el franquisme es van construir uns blocs de pisos anomenats "Bloques del Caudillo". Entre quins carrers estan aquests pisos?

.....
.....
.....
.....

A Collblanc-La Torrassa hi ha diverses cases enquadrades dins del modernisme, una d'elles és la "Casa dels Cargols". Saps en quin carrer està?

.....
.....

- Ramón Puig Gairalt és un important arquitecte que va realitzar moltes obres a l'Hospitalet, algunes de les més interessants i innovadores a Collblanc. Indica un important equipament públic art-deco-racionalista?

.....

Indica l'adreça i característiques d'un edifici privat, dels més significatius del barri, que va representar una gran innovació en el sistema de construcció als anys 20?

.....

FITXA 6: LA II REPÚBLICA I LA GUERRA CIVIL A COLLBLANC-LA TORRASSA.

- ❑ Collblanc-La Torrassa va ser un important centre d'activitat política durant la II República i van sorgir iniciatives anarcosindicalistes (CNT-FAI), socialistes i comunistes. Quan de temps va durar el comunisme llibertari proclamat l'any 1933?
.....
- ❑ A Collblanc es va organitzar un important miting de la CNT el 26 de setembre de 1934 presidit per Josep Peirats i amb la participació de la líder anarquista Federica Montseny. En quin cine del barri es celebrà?
.....
- ❑ Durant la Guerra Civil centenars de voluntaris sorgiren de Collblanc-La Torrassa per anar a lluitar per defensar la República. On va anar a lluitar?
.....
- ❑ La Torrassa va patir bombardeigs durant la Guerra Civil, el primer fou el 27 d'abril de 1937. En quins carrers van caure bombes?
.....
- ❑ Durant la Guerra Civil va haver molta escassetat d'aliments, de seguida es va instaurar el racionament. El darrer menjador popular que es va tancar era a Collblanc. En quina data?
.....
- ❑ La represió va ser molt forta després de la Guerra Civil, milers de persones van patir l'exili i l'empresonament . A quina presó van portar a Magdalena Verón?
.....
- ❑ A quina parròquia de Collblanc-La Torrassa es van organitzar reunions clandestines contra la dictadura de Franco?
.....

FITXA 7: L'ACTIVITAT POLÍTICA, EL MOVIMENT SINDICAL I LES LLUITES VEÏNALS DURANT EL FRANQUISME.

- Alguns opositors a la dictadura van optar per fer una lluita de guerrilles. Com es deia un important personatge del maquis de l'Hospitalet?

- Un militant de l'Esquerra de La Torrassa que va participar en l'escamot que va intentar alliberar al President Companys del castell de Montjuïc. Com es diu l'autor del llibre *Tornarem a morir* que relata aquests fets?

- Durant el franquisme es fa fer l'oposició al règim des de la clandestinitat. La Unió Excursionista de Catalunya de Collblanc i del Centre va continuar la seva lluita pels drets nacionals de Catalunya. Com es diu ara la UEC?

📌 El Pla Parcial de l'any 1970 va provocar una forta oposició dels veïns i les veïnes de Collblanc-La Torrassa perquè obria la porta a l'especulació urbanística.

Tele/eXpres, 4 de febrero 1971

CUANDO SE REALICE

Hospitalet/TARDE

EL PLAN LA TORRASSA-COLLBLANC AFECTARÁ A 853 VIVIENDAS Y 251 COMERCIOS

La aprobación del Plan Parcial de La Torrassa-Collblanc ha debido superar dos tipos de oposición distintas. La primera, que en realidad no llegó a manifestarse de forma clara, provenía de los vecinos de los dos barrios que llegaron a temer que se les dejara en la calle o poco menos. Se exteriorizó a través de cartas, en forma de cartas a los periódicos e incluso de una carta abierta al Ayuntamiento, que no obtuvo respuesta. Esta oposición pretendía, más que la no aprobación del Plan, que se tuviera más en cuenta la opinión del hombre de la calle, que se realizaran sondeos y que la actuación del municipio fuera más transparente.

La otra oposición venía del mismo consistorio y, aparte de usar siempre términos del tipo «problemas sociales», «población trabajadora» u otras cosas por el estilo, pretendía claramente conservar el sector en cuestión tal como está. Sus propuestas eran mucho más concretas. Proponía no sobrepasar el mínimo que la Ley del Suelo exige para zonas verdes, porque ello significaría dañar los intereses de tantos o cuantos negociantes y la destrucción de tantas o cuantas viviendas.

En el discurso que, en tono de grandilocuencia, pronunció el señor Comé, portavoz de la oposición intramunicipal, decía hacia el final lo que sigue: «Cabe destacar que la insistencia de los firmantes para que el Plan vuelva a ser reconsiderado y sean atendidas las sugerencias de la presente emendación, viene motivado por contemplar que, desde la aprobación inicial del Plan han sido tan beneficiosas las diferentes emendaciones presentadas por cuanto, sin que se haya suprimido ninguna dotación cultural, se ha salvado el grave problema de tener que destruir más de ochocientas viviendas, con los correspondientes bajos industriales y comerciales».

Lo que la oposición ha conseguido

El conjunto de estas dos oposiciones, que nada tienen que ver entre sí, ha conseguido varias cosas. En primer lugar, debe figurar unos tímidos pasos para tener en cuenta a la población interesada. Prorrogación del plazo de información pública, exposición del Plan en la tenencia de alcaldía de Collblanc y poca cosa más. En segundo lugar, que se previera una solución para los afectados en su vivienda. No dejando en buenas palabras, sino a base de cifras concretas, que figuran en la memoria actual del Plan. Lo que significa que obligan.

En tercer lugar se ha conseguido que se redujera el número de viviendas a afectar. Esta victoria lo es en la medida que deja de causar unas evidentes molestias a buen número de vecinos. Pero no lo es tanto si se considera que al tanto por ciento de espacio dedicado a zona verde que la Ley prescribe se evalúa según la proporción de terreno que comprende el sector. Si, como en cierta ocasión nos indicó el alcalde de la ciudad, este tanto por ciento se evaluara en proporción a los habitantes de una zona, el actual diez por ciento quedaría ridículo. Y esta última proposición sería la más indicada. En cuarto lugar se ha conseguido que el distrito afectado se interesara por la realidad urbanística que es. Triste realidad que necesitará otras reformas. Cada vez más, contra más consciente sea la población de los condicionamientos que supone vivir en un hormiguero del tipo del del La Torrassa o Collblanc.

Las modificaciones

Al final de toda la maripalgia, las modificaciones principales que a la primitiva redacción del Plan se han introducido, son las siguientes: La manzana limitada por las calles Occidente, Cruz Roja y Pasaje Amut, queda afectada igual que antes, aunque disminuida en la fachada de la calle Occidente, que queda desafectada en parte.

La manzana comprendida por las calles Montseny, Plaza Española, Nuestra Señora de los Desamparados y Llobregat se conserva destinada al mismo uso que en principio, aunque disminuida la afectación en la parte Sur, que da a las calles Nuestra Señora Desamparados, Llobregat, y Plaza Española. Esta manzana está ubicada por un par de edificios de nueva construcción, valorados en muchos millones de pesetas, uno de cuyos propietarios sufrió un pequeño decaimiento el pasado lunes en el salón de sesiones del Ayuntamiento.

La manzana comprendida por la calle General Sanjurjo, Ronda de la Vía, Riera Blanca y Ronda de La Torrassa, queda totalmente desafectada. Es ya la segunda vez que se libra de esta amenaza. Veremos la tercera.

La manzana comprendida por las calles Goya, General Sanjurjo, Montseny y Ondésimo Redondo, queda desafectada, excepto la parte Sur, por necesidades de tráfico.

La manzana comprendida por la prolongación de la Travesera de Las Cortes, Llobregat, Occidente y Fernés, queda afectada de parque urbano en su parte Norte, quedando desafectada la parte que da a las calles Occidente y Llobregat.

Las manzanas delimitadas por las calles Pujos, Llençà, Parra y Valpurga y por las calles Rosellón, Montseny, General Sanjurjo y Plaza Pirineos, continúan afectadas como en un principio estaban.

La calle Valpurga continúa afectada en su lado Este en toda su longitud, hasta una anchura de veinte metros.

En una anchura de veinte metros será prolongada la Travesera de Collblanc hasta la Travesera de Las Cortes y en esta misma anchura será abierta una calle que pasará por debajo del futuro Centro Cívico —Plaza del Caudillo— uniendo la calle Más con la del General Primo de Rivera y otra que unirá la calle Montseny con la Riera Blanca. La Riera Blanca mantendrá veinte metros de anchura desde la Ronda de la Vía hasta la carretera N-II. A partir de ésta tendrá cuarenta metros hasta la Travesera de Las Cortes.

La calle Munné, ya en término municipal de Barcelona, se ampliará a veinte metros, de acuerdo con los servicios técnicos de su municipio. Por último la Ronda de la Torrassa se ampliará sólo en el tramo comprendido entre las calles Ondésimo Redondo y General Sanjurjo.

Las zonas verdes en principio proyectadas serán reducidas en las manzanas formadas por las calles Travesera de Collblanc, Llobregat, Occidente y Fernés; Valpurga, Pasaje Olivas y Más; Montseny, Progreso, Desamparados y Llobregat; Goya, General Sanjurjo, Montseny y Ondésimo Redondo, así como también la comprendida en el extremo S. O. por las calles Riera Blanca, Pasaje Xipra y Upiá y Rosellón.

Unas cuantas cifras

Para terminar, unas cuantas cifras. Tal y como fue aprobado este Plan Parcial, afecta en la actualidad ochocientas cincuenta y tres viviendas y doscientos y un locales comerciales.

Costo total del Plan, excluidos los aparcamientos, que serán construidos por concesionarios: cuatrocientos treinta y nueve millones de pesetas. Costo de las expropiaciones del suelo: quince millones de pesetas. Costo de la expropiación de construcciones: veinticuatro millones y medio de pesetas. Costo de las indemnizaciones a arrendatarios y propietarios de locales comerciales: cinco millones de pesetas. Costo de las indemnizaciones a arrendatarios y ocupantes de viviendas: quince millones setecientos cincuenta mil pesetas.

Enric COMPANY

FITXA 8: TRANSICIÓ POLÍTICA I ADVENIMENT DE LA DEMOCRÀCIA.

- Durant la transició política alguns diaris o periòdics van patir amenaces o atemptats. Podries anomenar alguns d'ells?

.....

- Quan es van celebrar les primeres eleccions locals?

.....

- Quins van estar els primers regidors de la democràcia als barris de Collblanc-La Torrassa i a quins partits polítics representaven?

.....

- Aquest període va coincidir amb una forta crisi econòmica. Podries dir com se l'anomena a aquesta crisi?

.....

- El teixit industrial es va veure molt afectat i algunes fàbriques van tancar. La seva memòria encara perdura i algunes donen nom a carrers o edificis. Podries anomenar més de tres?

.....

FITXA 9: LA PROBLEMÀTICA ACTUAL DE COLLBLANC-LA TORRASSA I ELS PROJECTES DE FUTUR.

- El Pla Integral de Collblanc-La Torrassa sobre quins aspectes del barri actúa?

.....

- L'envelliment dels habitatges i de la població quines actuacions socials i urbanístiques necessiten?

.....

- Quines actuacions socials col·lectives es necessiten per facilitar la incorporació de nous veïns i veïnes procedents d'arreu del món?

.....

- Als barris hi ha entitats de tota MENA, podries anomenar tres de caràcter cultural, tres esportives i d'altres d'àmbit social?

.....

- Els nous equipaments municipals com la biblioteca i el Centre Cultural són espais d'ús públic. Saps on són?. Coneixes d'altres?

.....

FITXA 10: RUTA A PEU PER COLLBLANC-LA TORRASSA.

